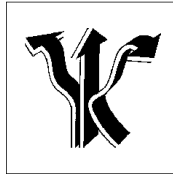

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА”
(для бакалаврів, спеціалістів)

Київ 2005

Підготовлено *М. А. Остапенко*

Затверджено на засіданні кафедри політології
(Протокол № 2 від 25.10.01)

Перезатверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 1 від 08.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Остапенко М. А. Навчальна програма дисципліни “Політична культура”
(для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політична культура”, плани семінарських занять, питання для самоконтролю студентів, теми контрольних робіт, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах зміни політичного режиму, реформування усіх ланок суспільного життя актуальним є питання вдосконалення політичної культури всього соціуму. На сучасному етапі політична культура не тільки відбиває труднощі, суперечності перехідного періоду, а й суттєво впливає на процес політичних та соціально-економічних перетворень.

Мета курсу “Політична культура” — сформувати у студентів систему знань про концепції політичної культури, що склалися в політичній науці, про сутність поняття “політична культура”, його аспекти й основні структурні компоненти, про типи політичної культури, про обумовленість політичної культури історичними, національними, соціально-економічними чинниками. Дисципліна сприяє формуванню навичок і вмінь використання здобутих знань на різних рівнях політичної діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *вивчення дисципліни* **“ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА”**

№ п/п	Назва теми
1	Людина у політичних відносинах та процесах
2	Сутність політичної культури
3	Структура політичної культури
4	Символічний компонент політичної культури
5	Етичний аспект політичної культури
6	Цінності, ціннісні орієнтації як складові політичної культури
7	Чинники формування і функції політичної культури в житті суспільства
8	Типологія політичної культури
9	Субкультура: визначення, сутність, види
10	Політичне мистецтво та художня політична література як складові політичної культури
11	Проблеми формування політичної культури в Україні

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА”

Тема 1. Людина у політичних відносинах та процесах

Людина як суб'єкт політичної діяльності і політичних відносин. Формування людини як політичної істоти. Залежність соціалізації людини від об'єктивних (сім'я, система освіти і виховання, політичні інститути, ЗМІ) і суб'єктивних (стан самої людини) чинників. Типи політичної людини: гармонійний, гегемоністичний, плюралістичний, конфліктний. Активність політичної людини. Форми політичної участі: лояльність, апатія, негативізм, громадянська, організаційна, належність до політичної еліти (безпосередня участь у керівництві та управлінні суспільно-політичними процесами).

Форми політичної участі населення в сучасній Україні.

Література [1; 3; 6; 23; 25; 27; 28; 30; 32; 39; 45; 49; 53; 63]

Тема 2. Сутність політичної культури

Зміст категорії “політична культура”. Отождження понять “політична культура” і “суб'єктивна орієнтація” в концепції Г. Алмонда. Політична культура як сукупність переконань, установок і почуттів, що впорядковує і надає значення політичному процесу, в теорії Л. Пая. Концепція політичної культури Л. Дитмера.

Основні підходи до визначення політичної культури: психологічний, всеохоплюючий, символічний, діяльнісний, ідеологічний, їх сутність.

Динамічність і стабільність як основні ознаки політичної культури. Закритість та відкритість політичної культури. Зовнішня політична культура (політична культура населення) і внутрішня (політична культура еліти).

Цивілізація і політична культура. А. Данте, О. Мірабо, О. Шпенг-лер, К. Бартч, Ф. Тьонніс, А. Тойбні про цивілізацію, цивілізаційний розвиток. Політичні аспекти цивілізації. Шляхи розвитку цивілізації. Можливість виникнення нової інформаційної цивілізації.

Література [2; 7; 9–11; 16; 18; 20; 21; 26; 38; 43; 47; 49; 50; 55; 58; 65]

Тема 3. Структура політичної культури

Основні елементи політичної культури: суб'єкт, об'єкт, установка. Характеристика групи суб'єктів (індивід, група, партія, регіон, населення) і об'єктів (політична система, політичний процес, партії, політичні лідери, політичні цінності, сам суб'єкт) політичної культури.

Установка і політичні дії як структурні елементи політичної культури: сутність, будова, види. Правові установки і форма державного правління як компоненти політичної культури, їх вплив на формування певного типу політичної культури.

Типи елементів політичної культури: інституалізовані і неінституалізовані. Неінституалізовані (нематеріальні) елементи: традиція, харизма вождя, лідера, способи вирішення конфліктних ситуацій тощо; їх специфіка. Культура демократії.

Література [2; 9; 11; 14; 20; 23; 43; 48–50; 52; 55]

Тема 4. Символічний компонент політичної культури

Поняття символу як ідейно-образної структури. Функції символів (експресії, засіб спілкування, пізнавальна, контролююча) та їх значення для політичної культури.

Поняття політичного символу. Ієрархічність структури політичних символів (національно-державні символи, символи політичного режиму, ситуаційні символи). Форми політичних символів: предметні (скульптурно-архітектурні), умовно-графічні, знакові (“мова політики”), жести та їх специфіка.

Політичний міф як символічний образ певної політики, її ідеалів, цінностей, які підтримує більшість населення суспільства. Основні види політичних міфів: провідні, фундаментальні, героїчні та псевдоміфи; їх ознаки.

Політична культура і політичні комунікації. “Мовна політика”, її сутність, рівні. Характер впливу ЗМІ на політичну культуру (сприяння формуванню ліберально-демократичної культури і насадження некритичного світосприйняття). Значення політичних символів на етапі формування нового типу політичної культури.

Література [16; 22; 23; 43; 44; 47–49; 51; 52; 59; 66]

Тема 5. Етичний аспект політичної культури

Співвідношення понять “політика” і “мораль”. Спільність їх основи (суперечності між індивідуальністю людини та суспільним характером

її життя), предмету (відносини між людьми в суспільстві), функцій (розподільної, захисної).

Характер відмінностей між ними (відсутність/наявність конфліктності, природа інтересів, використання ідеалів, базові цінності). Поняття політичної етики. Норми та цінності політичної етики.

Основні типи взаємодії політики і моралі: моралізуючий, незалежний, суперечливий і компромісний, їх характеристика.

Питання насильства в політиці. Апатія суспільства як наслідок систематичного насильства. Поняття морального кодексу суспільства. Проблема співвідношення професіоналізму і моральності в діяльності політичних діячів, лідерів, її особливості в сучасній Україні.

Література [14; 16; 32; 44; 47; 49; 50; 53; 56; 57; 61; 64–66]

Тема 6. Цінності, ціннісні орієнтації як складові політичної культури

Поведінка через призму соціальних цінностей і норм в поглядах А. Маршала, Е. Дюркгейма, В. Парето, М. Вебера, В. Ядова, А. Здравомислова.

Справедливість як суспільний ідеал, принцип організації суспільних відносин та елемент соціальної психології. Рівні справедливості: пропорційна, розподільна, розподільно-компенсаційна. Ідеал справедливості: еволюційний розвиток від Платона до сьогодення.

Демократія як цінність політичної культури: поняття, види, концепції. Ідеали свободи (об'єктивна, суб'єктивна, система рішень (вибір), реалізація прийнятих рішень; базові свободи) та рівності (концепція рівності можливостей і концепція рівності підсумків).

Поняття “права людини”, напрями ставлення до прав і свобод — природно-правовий і позитивний, їх характеристика. Віра як невіддільний атрибут політики і політичної культури.

Політична ідеологія: сутність, функції. Проблеми абсолютизації ідеологічного складника в політичній культурі суспільства та ідеологічної беспорядності. Політична пропаганда як поширення ідей і концепцій з метою утвердження їх в індивідуальній та суспільній свідомості. Принципи, засоби та функції пропаганди.

Політичні орієнтації громадян сучасної України. Ідеологічні орієнтації українського суспільства. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні.

Література [3; 8; 11; 12; 19; 21; 23; 31; 32; 34; 41; 47; 48; 53; 66]

Тема 7. Чинники формування і функції політичної культури в житті суспільства

Вплив специфіки зовнішніх умов на формування типу політичної культури (агресивність чи пацифізм, закритість чи відкритість). Внутрішньополітичне життя країни, події як фактори формування політичної культури. Вплив держави та її інститутів (армія, ділові кола, ЗМІ, заклади освіти, церква) на формування політичної культури громадян.

Менталітет як чинник формування політичної культури: поняття та зміст. Мотиваційний та пізнавальний елементи менталітету. Особливості ментальності українського народу, їх вплив на політичну культуру.

Формула реалізації функцій політичної культури. Визначення та аналіз основних функцій політичної культури: ідентифікації, адаптації, соціалізації, інтеграції/дезінтеграції суспільства, апологетична. Обсяг реалізації функцій політичної культури в українському суспільстві.

Література [9; 23; 36; 40; 43; 48–50; 52; 53; 55; 58]

Тема 8. Типологія політичної культури

Проблема типологізації політичної культури. Основні підходи до визначення типів політичної культури, їх характеристика. Цивілізаційний підхід (політична культура Заходу і Сходу). “Чисті” типи політичної культури (патріархальний, підданський, активістський) та змішані типи, громадянська політична культура в типології Г. Алмонда та С. Верби. Виокремлення типів політичної культури залежно від ставлення суб’єктів політичного життя до політичних цінностей: цілісна, домінуюча, дихотомізована, фрагментарна; їх ознаки. Політичний режим як основа виокремлення ліберально-демократичного і тоталітарно-авторитарного типів політичної культури. Ознаки реформістського, революційного, консервативного типів політичної культури. Ринкова та бюрократична політична культура.

Основні риси політичної культури в сучасній Україні: існування елементів тоталітарно-авторитарного і ліберально-демократичного типів.

Література [2; 9; 11; 15; 24; 43; 49; 50; 64; 65]

Тема 9. Субкультура: визначення, сутність, види

Монолітність і фрагментарність національних політичних культур. Субкультура як автономне структуроване утворення, її сутність. Підходи до визначення типів субкультур. Політична субкультура етносів, субкультури “протесту” або “ворожнечі” субкультури (Д. Белл), молодіжна субкультура.

Національно-етнічна субкультура та соціальні субкультури молоді, робітників, селян, середнього класу, вищого класу тощо (залежно від бази, на якій формується тип субкультури).

Особливості молодіжної субкультури в умовах перехідного суспільства. Значення субкультури лідерів та еліт для політичного розвитку суспільства.

Література [2; 9; 10; 12; 13; 20; 23; 29; 33; 37; 47; 49; 50; 57]

Тема 10. Політичне мистецтво та художня політична література як складові політичної культури

Поняття політичного мистецтва. Види політичного мистецтва: музика (патріотичні пісні, пісні героїчно-епічного плану); образотворче мистецтво (живопис, змалювання визначних історико-політичних подій; політичний портрет); скульптура та архітектура (статуї вождів, пам’ятники державних діячів, архітектурні споруди).

Поняття і предмет художньої політичної літератури (політичні проблеми). Основні жанри художньої політичної літератури: політична публіцистика, мемуари, документальна, апологетично-викривальна, наукова публіцистика та ін.; їх ознаки.

Актуалізація політичних проблем в науковій і художній фантастиці.

Література [18; 28; 38; 47–49; 51; 53]

Тема 11. Проблеми формування політичної культури в Україні

Політична культура як складова політичної системи, її вплив на характер політичних процесів. Елементи політичної культури як індикатори засвоєння громадянами цінностей пануючого режиму. Тип політичної культури як відображення загальнозначущих універсальних і національних ідеалів та цінностей.

Неоднозначність та складність проблем формування політичної культури в сучасному суспільстві: повільний темп суспільних реформ, зростання соціально-економічної, політичної напруженості, відсутність

чітко визначених політичних цінностей, номенклатуризованість політичної еліти тощо.

Основні напрямки формування політичної культури: формування науково-теоретичного рівня політичної культури (політична освіта громадян), формування відповідної політичної психології суспільства (виховання звичок, традицій участі в політичних процесах, дослідження громадської думки тощо).

Література [8; 11; 15; 24; 26; 35–37; 43; 48; 53; 56; 57; 60]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Політична людина

1. Людина як суб'єкт політичного життя.
2. Політична поведінка особистості: сутність, основні форми та види.
3. Політична соціалізація — механізм формування політичної людини.

Теми рефератів

1. Політична особистість у поглядах Е. Фромма, Д. Рісмана, Р. Мертона, Г. Лассуела.
2. Місце людини “homo ludens” і людини “homo creativity” в системі відносин “людина — влада”.

Література [1; 3; 23; 25; 30; 39; 53; 63]

Тема 2. Політична культура як категорія політичної науки

1. Зміст поняття “політична культура”.
2. Основні підходи до визначення політичної культури.
3. Риси політичної культури, їх специфіка.

Теми рефератів

1. Проблема політичної культури в історії політичної думки.
2. Політологічний аналіз концепції політичної культури Г. Алмонда.

Література [2; 9; 11; 20; 43; 49; 50; 55]

Тема 3. Структурні компоненти політичної культури

1. Суб'єкт, об'єкт політичної культури, їх характеристика.
2. Установка, політична дія як елементи політичної культури, їх специфіка.

3. Роль досвіду в політичній культурі.

Теми рефератів

1. Поведінкові стереотипи в політичній культурі населення України.
2. Ціннісні орієнтації як складова політичної культури.

Література [8; 11; 12; 23; 34; 48; 50; 55]

Тема 4. Ідеологічний компонент політичної культури

1. Визначення, структура і функції ідеології.
2. Проблеми ідеологізації суспільства та “ідеологічного вакууму”.
3. Політична пропаганда: сутність, принципи, засоби, умови ефективності.

Тема реферату

Ідеологічні орієнтації українського суспільства.

Література [3; 19; 21; 38; 48; 49; 50]

Тема 5. Чинники формування політичної культури

1. Вплив зовнішніх чинників на формування політичної культури.
2. Внутрішні чинники формування політичної культури суспільства.
3. Поняття національної і політичної ментальності, її роль в політичній культурі.
4. Політичний міф: сутність та види.

Теми рефератів

1. Проблема дослідження політичної ментальності в політичній науці.
2. Політична культура українського суспільства: традиції та інновації.
3. Роль предметних політичних символів у формуванні політичної культури.

Література [9; 32; 36; 40; 43; 48–50; 52; 55]

Тема 6. Мораль, етика як аспекти політичної культури

1. Співвідношення понять “політика” і “мораль”.
2. Політична етика: її норми та цінності.
3. Проблема поєднання професіоналізму, культури і моральності в діяльності політиків.

Теми рефератів

1. Позиція заперечення ролі моралі в політиці (Н. Макіавеллі, Г. Моска, А. Бентлі).
2. Ідея домінування морально-етичних принципів над політичними (Платон, Арістотель, Е. Фромм, Дж. Хакслі).
3. “Діалогова етика” та культура політичної боротьби.

Література [14; 32; 44; 47; 49; 50; 53; 57; 64]

Тема 7. Типологія політичної культури

1. Сутність цивілізаційного підходу до виокремлення типів політичної культури.
2. Типологія Г. Алмонда, С. Верби.
3. Авторитарно-тоталітарна, ліберально-демократична політична культура, її риси.
4. Монолітна і фрагментарна політична культура. Зміст поняття “субкультура”.
5. Правова і політична субкультури: основи співіснування.

Теми рефератів

1. Порівняльний аналіз політичних культур: Захід — Схід — Україна.
2. Радянська політична культура: сутність та типологічні особливості.
3. Політичні субкультури сучасного українського суспільства: політологічний аналіз.
4. Особливості формування політичної культури молоді.

Література [11; 15; 20; 29; 33; 43; 49; 50; 64; 65]

Тема 8. Проблеми формування політичної культури в Україні

1. Ідеологічний вакуум як суспільний феномен в пострадянських країнах.
2. Шляхи формування демократичної політичної культури.

Теми рефератів

1. Проблема політичної та правової освіти населення та умови її ефективності.
2. Культура електоральної поведінки.

Література [8; 15; 24; 36; 37; 43; 53; 57]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Людина як суб'єкт політичного життя.
2. Сутність політичної поведінки особистості.
3. Основні форми та види політичної участі.
4. Лояльність, апатія, негативізм як форми політичної участі, їх специфіка.
5. Громадська, організаційна, управлінська діяльність, їх сутність.
6. Типи політичної людини: гармонійний, гегемоністичний, плюралістичний, конфліктний.
7. Політична соціалізація як механізм формування політичної людини.
8. Об'єктивні і суб'єктивні чинники політичної соціалізації.
9. Зміст поняття “політична культура”.
10. Концепція політичної культури Г. Алмонда.
11. Концепція політичної культури Л. Пая.
12. Концепція політичної культури Л. Дитмера.
13. Сутність психологічного підходу до визначення політичної культури.
14. Символічний підхід до визначення політичної культури.
15. Основні характеристики діяльнісного підходу.
16. Сутність ідеологічного підходу до визначення політичної культури.
17. Динамічність і стабільність як основні риси політичної культури.
18. Закритість і відкритість політичної культури.
19. Зовнішня і внутрішня політична культура, їх специфіка.
20. Політичні аспекти цивілізації. Цивілізація і політична культура.
21. Поняття і функції політичних символів.
22. Структура політичних символів, характеристика компонентів.
23. Сутність політичного міфу.
24. Види політичних міфів, їх ознаки.
25. Політична культура і політичні комунікації.
26. “Мовна політика”: її сутність і рівні.
27. Вплив ЗМІ на політичну культуру особи, групи, населення вцілому.
28. Спільність основи, предмету, функцій політики і моралі.
29. Відмінність між поняттями “політика” і “мораль”.
30. Поняття, норми та цінності політичної етики.
31. Характеристика моралізуючого і незалежного типів взаємодії політики і моралі.
32. Ознаки суперечливого і компромісного типів взаємодії політики і моралі.
33. Зв'язок насильства з апатією суспільства.

34. Проблема співвідношення професіоналізму і моральності політичних лідерів.
35. Проблема типологізації політичної культури.
36. Цивілізаційний підхід до виокремлення типів політичної культури.
37. Типологія політичної культури Г. Алмонда і С. Верби.
38. Ознаки цілісної, дихотомізованої, фрагментарної політичної культури, підстави їх виокремлення.
39. Ліберально-демократичний та тоталітарно-авторитарний типи політичної культури.
40. Ринкова та бюрократична політична культура.
41. Тип політичної культури в сучасному українському суспільстві.
42. Зовнішні чинники формування політичної культури, їх характеристика.
43. Внутрішньополітичне життя як фактор формування політичної культури.
44. Поняття та зміст менталітету нації.
45. Структурні компоненти менталітету.
46. Особливості української ментальності, її вплив на політичну культуру нації.
47. Функції політичної культури.
48. Обсяг реалізації функцій політичної культури в умовах перехідного суспільства (на прикладі України).
49. Суб'єкт і об'єкт як компоненти політичної культури, їх характеристика.
50. Установка як структурний елемент політичної культури: сутність, будова.
51. Поняття політичного стереотипу і його вплив на політичну культуру.
52. Специфіка неінституалізованих елементів політичної культури.
53. Політичний досвід і політичні дії як компоненти політичної культури.
54. Поняття і типи політичних орієнтацій, їх зміст.
55. Цінності політичної культури.
56. Справедливість як суспільний ідеал і цінність політичної культури.
57. Демократія як цінність політичної культури.
58. Ідеали свободи та рівності в політичній культурі.
59. Віра як атрибут політики і політичної культури.
60. Політичні орієнтації громадян сучасної України.
61. Монолітність і фрагментарність політичних культур.
62. Субкультура як автономне структуроване утворення, її сутність.

63. Види субкультур.
64. Субкультура лідерів та еліт, її значення для суспільства.
65. Особливості політичної культури сучасної молоді.
66. Поняття політичного мистецтва.
67. Види політичного мистецтва, їх ознаки.
68. Жанри художньої політичної літератури, її роль у формуванні політичної культури.
69. Образотворче мистецтво, скульптура та архітектура, їх значення для політичної культури суспільства.
70. Проблеми формування нового типу політичної культури українського суспільства.
71. Шляхи формування демократичної політичної культури у сучасній Україні.
72. Роль предметних політичних символів у формуванні політичної культури.
73. Ідеологія як стрижень політичної культури.
74. Функції політичної ідеології.
75. Проблеми надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності.
76. Сутність політичної пропаганди.
77. Принципи і функції пропаганди.
78. Засоби пропаганди.
79. Чинники ефективності пропаганди.
80. “Діалогова етика” і культура політичної боротьби.
81. Правова і політична субкультури: основи співіснування.
82. Політичні субкультури у сучасному українському суспільстві.
83. Поведінкові стереотипи в політичній культурі населення України.
84. Культура електоральної поведінки.
85. Політична та правова освіта в Україні та умови її ефективності.
86. Співвідношення понять “громадянство” і “підданство”.
87. Риси політичної культури як категорії політичної науки.
88. Сутність символічного компоненту політичної культури.
89. Етичний аспект політичної культури.
90. Ідентифікація і адаптація як функції політичної культури.
91. Інтегруюча/дезінтегруюча функція політичної культури, її зміст і значення для українського суспільства.
92. Виховна і соціалізуюча функції політичної культури, їх роль в умовах трансформації суспільства.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Людина як об'єкт і суб'єкт політичного життя.
2. Основні форми та види політичної участі.
3. Політична соціалізація як механізм формування політичної людини.
4. Об'єктивні і суб'єктивні чинники політичної соціалізації.
5. Поняття “політична культура” у концепціях Г. Алмонда, Л. Пая, Л. Дитмера.
6. Політологічний аналіз підходів до визначення політичної культури.
7. Політичні аспекти цивілізації. Цивілізація і політична культура.
8. Поняття, структура і функції політичних символів.
9. Політичний міф: сутність та види.
10. Політична культура і політичні комунікації.
11. “Мовна політика”: її сутність і рівні.
12. Етичний аспект політичної культури.
13. Проблема типологізації політичної культури.
14. Фактори формування політичної культури.
15. Поняття, зміст та структурні компоненти менталітету.
16. Особливості української ментальності, її вплив на політичну культуру нації.
17. Установка як структурний елемент політичної культури: сутність, будова.
18. Поняття політичного стереотипу і його вплив на політичну культуру.
19. Справедливість, демократія, свобода та рівність як суспільні ідеали і цінності політичної культури.
20. Віра як атрибут політики і політичної культури.
21. Політичні орієнтації громадян сучасної України.
22. Субкультура як автономне структуроване утворення, її сутність.
23. Види політичного мистецтва, їх ознаки і роль у формуванні політичної культури.
24. Шляхи формування демократичної політичної культури у сучасній Україні.
25. Роль предметних політичних символів у формуванні політичної культури.
26. Ідеологія як стрижень політичної культури.
27. Сутність, принципи, засоби і функції пропаганди.
28. “Діалогова етика” і культура політичної боротьби.
29. Правова і політична субкультури: основи співіснування.

30. Політична та правова освіта в Україні та умови її ефективності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Алексеева Т. А.* Личность и политика в переходный период: проблемы легитимности власти // *Вопр. философии.* — 1998. — № 7. — С. 58–65.
2. *Алмонд Г., Верба С.* Гражданская культура и стабильность демократии // *Полис.* — 1992. — № 4. — С. 122–134.
3. *Андреев С. С.* Политическое сознание и политическое поведение // *Соц.-полит. журн.* — 1992. — № 8. — С. 10–22.
4. *Аристотель.* Афинская полития. — М.: Мысль, 1997.
5. *Арнольд А. И.* Социалистическая культура: теория и жизнь. — М.: Политиздат, 1984.
6. *Асмолов А. Г.* Психология индивидуальности: Методологические основы развития личности в историко-эволюционном процессе: Учеб.-метод. пособие для студ. фак. психологии гос. ун-тов. — М.: Изд-во МГУ, 1986.
7. *Бабкин В. Д., Селиванов В. Н.* Народ и власть: Опыт системного исследования воззрений М. Е. Салтыкова-Щедрина. — К.: Манускрипт, 1996.
8. *Барков В. Ю.* Социально-политический идеал в массовом сознании Украины. — К.: Стилос, 1999.
9. *Баталов Э. Я.* Политическая культура современного американского общества. — М.: Наука, 1990.
10. *Баталов Э. Я.* Политическая культура: понятие и феномен // *Политика: проблемы теории и практики.* — М., 1990. — Вып. 7. — Ч. 2. — С. 127–133.
11. *Бибик В. М.* Наша політична культура // *Політологічні читання.* — 1992. — № 1. — С. 11–37.
12. *Бибик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А.* Політична культура сучасної молоді. — К.: А. Л. Д., 1996.
13. *Блинов Н. М., Ожегов Ю. П., Шереги Ф. Э.* Политическая культура и молодежь. — М.: Молодая гвардия, 1982.
14. *Брегеда А. Ю.* Основы політології. — К.: Вид-во КНЕУ, 1997.
15. *Буцєвицький В.* Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення // *Нова політика.* — 1999. — № 1. — С. 48–51.
16. *Введение в политологию: Словарь-справ.* / Под ред. В. П. Пугачева. — М.: Аспект-Пресс, 1996.

17. *Вебер М.* Избранное. Образ общества / Отв. ред. и сост. Я. Бер-гер. — М.: Юрист, 1994.
18. *Владикова Ю.* Культура и политическая культура: Философия и политика в современном мире. — М.: Наука, 1989.
19. *Гаджиев К. С.* Политическая идеология: Концептуальный аспект // Вопр. философии. — 1998. — № 12. — С. 3–20.
20. *Гаджиев К. С.* Политическая культура: концептуальный аспект // Полис. — 1991. — № 6. — С. 69–83.
21. *Гаджиев К. С.* Политическое сознание или политическая культура? // Кентавр. — 1991. — № 12. — С. 14–25.
22. *Гайворонюк Н.* Культура в політиці: реалії та перспективи // Генеза. — 1994. — № 2. — С. 41–63.
23. *Гозман Л. Я., Шестопал Е. Б.* Политическая психология. — Ростов н/Д: Феникс, 1996.
24. *Головаха Е. И., Панина Н. В., Пахомов Ю. Н.* Политическая культура населения Украины: Результаты социологических исследований. — К.: Наук. думка, 1993.
25. *Головаха Є., Пухляк В.* Політична соціалізація в посткомуністичній Україні // Політ. думка. — 1994. — № 2. — С. 28–29.
26. *Горбатенко В. П.* Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. — К.: Академія, 1999.
27. *Гринштейн Ф.* Личность и политика // Соц.-полит. науки. — 1991. — № 10. — С. 67–74.
28. *Дилигенский Г. Г.* Социально-политическая психология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — 2-е изд. — М.: Новая шк., 1996.
29. *Драговец В. Н.* Политическая культура молодежи: опыт, проблемы формирования. — Минск, 1987.
30. *Ильин М. В., Коваль Б. И.* Личность в политике: “Кто играет короля?” // Полис. — 1991. — № 6.
31. *Инлегарт Р.* Постмодерн: Меняющиеся ценности и изменяющееся общества // Полис. — 1997. — № 4. — С. 6–32.
32. *Ирхин Ю. В.* Человеческое измерение политики. — М.: Луч, 1994.
33. *Кейзеров Н. М.* Политическая и правовая культура: Методологические проблемы. — М.: Юрид. лит., 1983.
34. *Корват М., Милановский В.* Политические ценности // Элементы теории политики / Под ред. В. Макаренко. — Ростов н/Д, 1991.
35. *Кремень В. Г., Ткаченко В. М.* Україна: шлях до себе: Проблеми суспільної трансформації: Навч. посіб. для студ. вузів. — К.: Вид. центр “Друк”, 1998.

36. *Кресіна І. О.* Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітологічний аналіз. — К.: Вища шк., 1998.
37. *Лебединська І., Григор'єв В.* Політична культура молоді на зламі світоглядної парадигми // *Нова політика*. — 1998. — № 3. — С. 15–19.
38. *Лісовий В. С.* Культура — ідеологія — політика. — К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1997.
39. *Макеев С., Надточій А.* Политическая социализация в постсоветской Украине // *Полит. мысль*. — 1997. — № 1. — С. 18–21.
40. *Мала енциклопедія етнодержавства / За заг. ред. Ю. Римаренка*. — К.: Генеза; Довіра, 1996.
41. *Мигович І. І., Колибаба А. В.* Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців (За матеріалами соціологічного дослідження) / *Наук. ред. М. О. Шульга*. — Ужгород, 1994.
42. *Московичи Серж.* Век толп. Исторический трактат по психологии масс. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1996.
43. *Нагорна О. І.* Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії. — К.: Стилос, 1998.
44. *Общая и прикладная политология: Учеб. пособие / Под общ. ред. В. И. Жукова, Б. И. Краснова*. — М.: МГСУ; Союз, 1997.
45. *Одайник В.* Психология политики. Политические и социальные идеи К. Г. Юнга / *Под общ. ред. В. Зеленского*. — СПб.: Ювента, 1996.
46. *Ольшанский Д. В.* Массовые настроения переходного времени // *Вопр. философии*. — 1992. — № 4. — С. 3–15.
47. *Основи політичної науки / За ред. Б. Кухти*. — Львів, 1998. — Ч. 3.
48. *Політична культура демократичного суспільства: стан і перспективи в Україні: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., 26–27 лютого 1998 р. / М. Слюсаревський та ін.* — К.: Гнозис, 1998.
49. *Політологічний енциклопедичний словник / Відп. ред. Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкін*. — К.: Генеза, 1997.
50. *Політологія: Посіб. для студ. вузів / За ред. О. Бабкіної, В. Горбатенка*. — К.: Академія, 2001.
51. *Політологія: Курс лекцій / Под ред. проф. М. Н. Марченко*. — 2-е изд. — М.: Зерцало, 1997. — Лекції 8, 9, 13, 18, 19.
52. *Політологія / За ред. проф. О. І. Семківа*. — 2-ге вид. — Львів, 1994. — С. 191–208.

53. *Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: Матеріали Всеукраїнської наук. конф., 29–31 травня 1995 р.* — К., 1995.
54. *Разумович Н. Н.* Политическая и правовая культура. Идеи и институты Древней Греции. — М.: Наука, 1989.
55. *Рибкало В. А.* Політична культура особи. — К.: Політвидав України, 1984.
56. *Рудакевич О., Гутор М.* Політичне відродження українського народу (Шляхи формування новітньої української політичної культури). — К.: Тернопіль; Поліграфіст, 1998.
57. *Рудич Ф. М., Безверхий В. Б., Кириченко М. Г.* Політичні структури та процеси в сучасній Україні: політологічний аналіз. — К.: Наук. думка, 1995.
58. *Сас П. М.* Політична культура українського суспільства (кінець XVI — перша половина XVII ст.). — К.: Либідь, 1998.
59. *Современная политическая мифология: содержание и механизмы функционирования.* — М., 1996.
60. *Соціально-політична трансформація України: реальність, міфологеми, проблеми вибору / За ред. М. Михальченка, В. Журавського, В. Танчера.* — К.: Логос, 1997.
61. *Чередниченко А. П.* Культура активного политического действия. — М.: Мысль, 1986.
62. *Шаповаленко М. В.* Роль політичної діяльності у забезпеченні політичної стабільності суспільства: Автореф. дис. ... канд. політ. наук. — К., 1993.
63. *Шестопал Е. Б.* Личность и политика: Критический очерк современных западных концепций политической социализации. — М.: Мысль, 1988.
64. *Шестопал Е. Б.* Очерки политической психологии. — М.: ИНИОН, 1990.
65. *Щегорцов В. А.* Политическая культура: модели и реальность. — М.: ИНИОН: Ин-т молодежи, 1990.
66. *Юрьев А. И.* Введение в политическую психологию. — СПб., 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Політична культура”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політична культура”	4
Плани семінарських занять	9
Питання для самоконтролю студентів	12
Теми контрольних робіт	15
Список рекомендованої літератури	16

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримаська
Т. Г. Замура

Зам. № ВКЦ-939

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП